

Sygn. akt II CSK 422/16

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa K. W.
przeciwko [...] Zakładowi Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 stycznia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 26 stycznia 2016 r., sygn. akt VII Ca [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) oddala wniosek pozwanego o przyznanie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód K. W. złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 stycznia 2016 r., którym oddalono apelację od wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 22 kwietnia 2015 r. oddalającego powództwo przeciwko P. S.A. z siedzibą w W. o zapłatę świadczenia z umowy ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków wobec śmierci ubezpieczonej.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Celem skargi kasacyjnej jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą

szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rola nie polega zatem na korygowaniu ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. W ramach tzw. przedsądu Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należyście umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przyczyny te mają wykazać występowanie kwestii istotnych dla interesu publicznego, uzasadniających przystąpienie do rozpoznania tak szczególnego środka prawnego.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania jest oddzielną jednostką redakcyjną skargi kasacyjnej, uregulowaną w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Konieczne jest uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odnoszące się powołanych przyczyn. Nie może być uznane za wystarczające odwołanie się do uzasadnienia podstaw skargi kasacyjnej, nawet jeżeli zawiera tożsame argumenty (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16 - nie publ.). Ograniczenie kognicji wynika stąd, że orzekanie w przedmiocie przyjęcia skargi następuje na posiedzeniu w innym składzie jak merytoryczne rozpoznawanie skargi kasacyjnej (art. 398¹⁰ zd. 2 k.p.c.).

Powód powołał w skardze przyczyny wskazaną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga wskazania wprost przepisów, które mają być poddane wykładni. Konieczny jest również przedstawienie wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacji. W przypadku rozbieżności judykatury należy również wskazać orzeczenia, w których dany przepis był odmiennie wykładany (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15; z dnia 27 listopada 2015 r., IV CSK 330/15 - nie publ.). Wykluczone jest odwołanie się do odmiennych stanowisk sądów orzekających w różnych instancjach w tej samej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2014 r., IV CSK 505/13, nie publ.). Jeżeli

Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii wykładni powołanych przepisów, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę lub modyfikację interes publiczny przemawia przeciwko przyjęciu skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2014 r., II UK 515/13; z dnia 16 lipca 2013 r., II UK 142/13 - nie publ.).

Dla skutecznego powołania się na oczywistą zasadność skargi konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, mającej charakter oczywisty, widoczny *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., IV CSK 729/14 oraz z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15 - nie publ.). Musi być oczywiste, że zachodzi naruszenie prawa, zauważalne bez głębszej analizy, przesądzające o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Sam zarzut uchybienia (nawet oczywistego) treści określonego przepisu (przepisów) nie wystarcza dla przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, nie publ.). Musi ono pozostawać w bezpośrednim związku z rozstrzygnięciem. Skarżący powinien przywołać konkretne przepisy prawa, którym - jego zdaniem - Sąd drugiej instancji uchybił oraz przytoczyć odpowiednią juretryczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., I UK 214/13, nie publ.).

Skarga nie czyni zadość tym wymaganiom. Potrzeba dokonania wykładni przepisów dotyczących umów ubezpieczeniowych, w szczególności ubezpieczeń na wypadek śmierci spowodowanej zawałem serca, odwołuje się do interpretacji § 4 pkt 43 ogólnych warunków ubezpieczenia. Nie stanowią one jednak źródła prawa, którego tworzenie leży w wyłącznej kompetencji konstytucyjnych organów państwa, zatem nie mają charakteru normatywnego. W judykaturze i piśmiennictwie przyjmuje się obecnie, że ogólne warunki umów nie mogą być także kwalifikowane jako normy prawne, tworzone przez podmioty prawa cywilnego na podstawie upoważnienia ustawy. Nie rozstrzygając wątpliwości, czy uznać je należy za część

umowy wprowadzonej dorożumianą zgodą tego kontrahenta, przystępującego do umowy (por. postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 września 1993 r., III CZP 77/93, OSNC 1994, nr 3, poz. 52, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2001 r., V CKN 247/00 i z dnia 15 maja 2001 r., I CKN 974/00) czy wiążące ukształtowanie poza konsensem treści stosunku prawnego na skutek spełnienia wymagań określone w przepisie prawnym, obecnie art. 384 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2000 r., I CKN 970/98, OSNC 2001, nr 6, poz. 93) wskazać należy, że wzorce współkształtują zgodnie z zasadą swobody umów treść stosunku obligacyjnego. Do interpretacji postanowień wzorca nie stosuje się jednak zasad wykładni przepisów prawa tylko art. 65 k.c. odnoszący się do oświadczeń woli. Treść wzorca nie może być sprzeczna z normami prawnymi oraz zasadami współżycia społecznego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 1971 r., III CZP 6/71 (OSNC 1971, nr 10, poz. 170)). Skarga nie wskazuje żadnej normy prawnej, z której taka sprzeczność mogłaby wynikać, a Sąd Najwyższy nie może działać z urzędu i zastąpić strony nie wykonującej powinności właściwego sformułowania i umotywowania przyczyny kasacyjnej.

W ocenie skarżącego ta sama okoliczność wskazuje na wystąpienie oczywistej zasadności skargi. Przyczyna oznaczona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym jego zdaniem Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią juretryczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia. W oczywisty sposób nie odpowiada tym

wymaganiom uzasadnienie powołanej przyczyny, przedstawione przez skarżącego, ponieważ ogranicza się do ogólnikowego stwierdzenia, że interpretacja § 4 pkt 43 OWU jest sprzeczna z jego wykładnią literalną i sankcjonuje stan rzeczy, w których osoby zawierające tego rodzaju umowy będą wprowadzane w błąd.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. *a contrario* odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania. Uwzględniając charakter sprawy, rodzaj dochodzonego roszczenia i sytuację materialną skarżącego Sąd Najwyższy w oparciu o zasadę słuszności odstąpił od obciążenia go kosztami postępowania kasacyjnego należnymi stronie przeciwnej (art. 102 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).

jw